

A seat without a receipt

The case for public places where staying costs nothing.

A café will sell you somewhere to sit. A shopping centre will lend you a seat, provided you look as though you might buy something. Between the two lies a modest question for a city: where can a person rest without becoming a customer?

The question sounds small until you need an answer. A bus is late. An elderly parent needs a break halfway home. You have arrived early for an interview, and buying a drink would mean spending money you had set aside for the journey back. In each case, a place to sit changes what you can do next.

We tend to judge a shopping street by how much happens there. Busy tables and full shops make success easy to see. Someone sitting quietly produces no receipt and may leave no useful trace in a footfall report. Yet that person is using the street for a perfectly ordinary purpose: getting through the day.

The price of staying

There is nothing wrong with charging for a table. A café has rent to pay and staff to keep. The problem begins when almost every comfortable place belongs to a business, while the spaces that remain free offer little shelter and nowhere to rest. The ability to spend then becomes a condition of being comfortable in public.

That condition sorts people more efficiently than a sign. A visitor with an expense account can buy an hour indoors. Someone counting the cost of a bus ticket must keep moving. Both may be equally welcome in theory. Only one can afford to stay.

Nor does a bench become unnecessary because some people have somewhere else to sit. Its value is greatest when the alternatives are poor. A seat near a bus stop matters differently to a fit commuter and a person who cannot stand for long. The same piece of furniture can be a convenience for one and part of a viable journey for the other.

The bill still has to be paid

Free seating costs money. Someone must choose the site, repair the surface and empty the bin nearby. A badly placed bench can narrow a pavement or disturb residents. Public space also brings disputes about who gets to occupy it and for how long. Calling a bench inclusive does not resolve any of those questions.

But removing the seat resolves them by excluding everyone who needs it. It is a tidy answer from the perspective of maintenance and a poor one from the perspective of use. If we judged other public facilities only by the inconvenience of looking after them, a locked gate would qualify as an improvement.

A more serious proposal would fund upkeep at the same time as installation. It would leave enough room for wheelchairs and prams to pass, put seats where people actually wait, and ask nearby residents about problems after the furniture has been used. Those choices require attention. They are hardly an argument for making a purchase the default price of rest.

What counts as a return

The easiest defence of a bench is that a rested visitor may stay longer and spend more. That may help persuade a shopping district to pay for one. It also leaves the case dependent on the wrong person. What happens to the visitor who rests, buys nothing and goes home?

That person has still received the service. We do not need to invent a future purchase to make the use legitimate. A city pays for many things whose benefit arrives without a transaction. The question is whether a public budget should make ordinary journeys possible for people with different bodies and different incomes.

No city can offer unlimited space or solve every conflict over its use. It can, however, decide that a person waiting for a bus should have a reasonable chance of finding a seat. The commitment is small enough to put in a maintenance budget and concrete enough to check. Walk the route. Look for shade. Count the places where someone can stop. Then count how many of them require a receipt.

Original essay for the Briefwork portfolio. English and Vietnamese editions.

Ngồi xuống mà không phải mua gì

Một chỗ nghỉ miễn phí đáng được tính vào chi phí vận hành thành phố.

Muốn ngồi nghỉ trong phố, cách dễ nhất thường là gọi một ly nước. Quán có ghế, có mái che, đôi khi có cả điều hòa. Người khách trả tiền, ngồi một lúc rồi đi. Mọi thứ rất hợp lý, cho đến khi ta hỏi: người không muốn mua gì thì ngồi ở đâu?

Xe buýt đến muộn. Người mẹ lớn tuổi cần nghỉ giữa đường. Một người tới sớm trước buổi phỏng vấn, nhưng số tiền còn lại chỉ vừa đủ đi về. Với họ, chỗ ngồi quyết định việc có thể tiếp tục chuyển đi một cách dễ chịu hay phải đứng chịu mệt. Nhu cầu ấy chẳng có gì đặc biệt. Ta chỉ ít nghĩ đến nó khi còn đủ sức đứng hoặc đủ tiền gọi nước.

Một con phố sầm uất thường được nhìn qua bàn ăn kín khách và những cửa hàng đông người. Đó là những dấu hiệu dễ thấy, dễ đưa vào báo cáo. Người ngồi nghỉ mười phút rồi về không tạo ra hóa đơn. Nhưng họ vẫn đang dùng thành phố vào một việc chính đáng: đi lại và nghỉ chân trên đường.

Giá của việc nán lại

Quán cà phê thu tiền là chuyện đương nhiên. Chủ quán phải trả tiền thuê, trả lương và giữ bàn cho khách. Điều cần bàn là phần việc của thành phố khi hầu hết những chỗ ngồi tử tế đều thuộc về hàng quán, còn nơi miễn phí thì nắng hoặc chẳng có ghế. Khi ấy, muốn ở lại cho dễ chịu, người ta phải có khả năng chi tiêu.

Không cần treo biển từ chối, cách bố trí ấy đã tự phân loại người dùng. Người được công ty thanh toán công tác phí có thể mua một giờ ngồi trong quán. Người đang tính từng khoản tiền xe phải tiếp tục đi. Về nguyên tắc, con phố mở cửa cho cả hai. Thực tế, chỉ một người đủ tiền nán lại.

Một chiếc ghế cũng không trở nên thừa chỉ vì phần đông người qua đường chưa cần đến nó. Người khỏe có thể xem ghế ở trạm xe buýt là tiện nghi nhỏ. Với người không đứng lâu được, đó có thể là điều kiện để họ tự đi lại. Cùng một món đồ, mức độ cần thiết rất khác nhau.

Ghế miễn phí vẫn có người trả tiền

Lắp ghế tốn tiền. Bảo trì, dọn vệ sinh cũng tốn tiền. Đặt sai chỗ, ghế có thể chắn lối đi hoặc gây phiền cho nhà bên cạnh. Có ghế rồi sẽ có chuyện ai ngồi, ngồi bao lâu, xử lý thế nào khi xảy ra tranh chấp. Gọi đó là không gian dành cho mọi người không làm những việc này tự biến mất.

Tuy nhiên, dẹp ghế giải quyết rắc rối bằng cách tước luôn chỗ nghỉ của người cần nó. Đơn vị quản lý bớt việc, còn người đi bộ phải chịu phần bất tiện. Nếu chỉ tính công chăm sóc mà bỏ qua ích lợi sử dụng, khóa cửa một công viên cũng có thể được xem là cải tiến.

Một đề xuất nghiêm túc phải dành tiền bảo trì ngay từ khi mua ghế. Phải chừa lối cho xe lăn, đặt ghế ở nơi người ta thực sự chờ và hỏi người sống gần đó xem có vấn đề gì sau một thời gian sử dụng. Những việc ấy đòi hỏi sự chu đáo. Chúng chưa đủ để biện minh cho việc đẩy toàn bộ nhu cầu nghỉ chân sang hàng quán.

Người không mua gì vẫn được tính

Có thể thuyết phục một khu thương mại lắp ghế bằng lý lẽ: khách đỡ mệt sẽ ở lâu hơn và mua nhiều hơn. Lý lẽ ấy dễ được chấp nhận, nhưng còn người ngồi nghỉ xong rồi về, không mua thêm món nào? Nếu khoản chi chỉ đáng làm khi kéo theo một hóa đơn, họ lại bị bỏ ra ngoài phép tính.

Trong trường hợp này, người ấy đã nhận được đúng thứ thành phố bỏ tiền cung cấp: một chỗ nghỉ trên đường. Không cần gán cho họ một giao dịch tương lai để chứng minh rằng chiếc ghế có ích. Ngân sách công có thể được dùng để người ít tiền hoặc đi lại khó khăn vẫn sử dụng được những con đường chung.

Thành phố không thể dành vô hạn diện tích cho ghế, cũng không thể tránh hết tranh chấp quanh chúng. Nhưng bảo đảm người chờ xe có cơ hội tìm được chỗ ngồi là một cam kết vừa sức. Có thể tính chi phí, phân công bảo trì và kiểm tra ngoài thực địa. Đi thử một tuyến đường. Xem chỗ nào có bóng râm, chỗ nào có thể nghỉ. Rồi đếm xem bao nhiêu chỗ trong số đó đòi hỏi một hóa đơn.

Bài nghị luận do Briefwork viết cho portfolio. Có bản tiếng Anh và tiếng Việt.